УДК 330.322:338.245.8(477)
DOI: 10.60022/3(5)-100S

Гусаревич Наталія Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна
Husarevych Nataliia
Candidate of Economics, Associate Professor
Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8266-8498

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. *У статті досліджено особливості формування та реалізації інвестиційної політики України в умовах воєнного стану. Проаналізовано динаміку прямих іноземних інвестицій та оцінки основних складових інвестиційного середовища. Авторкою визначено основні фактори впливу на інвестиційну політику, зокрема, безпекові, макроекономічні й інституційні чинники. Обґрунтовано пріоритетні напрями вдосконалення державної інвестиційної політики, шляхом диверсифікації джерел фінансування, розвитку державно-приватного партнерства, застосування гарантійних механізмів і страхування воєнних ризиків. Визначено стратегічне значення інвестиційної підтримки для відновлення виробничого потенціалу, структурної модернізації та забезпечення економічної стійкості України. Обґрунтовано, що вагомим є узгодження державних інвестиційних пріоритетів із міжнародними механізмами фінансової підтримки та приватними інвестиційними ініціативами. Перспективи подальших досліджень пов'язано з пошуком ефективних механізмів залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення повоєнного відновлення України.*

Ключові слова: *інвестиційна політика, інвестиційна діяльність, прямі іноземні інвестиції, інвестиційне середовище, воєнний стан, повоєнне відновлення, інвестиційні ризики, економічна стійкість.*

UKRAINE'S INVESTMENT POLICY UNDER MARTIAL LAW

Abstract. *The article examines the features of the formation and implementation of Ukraine's investment policy under martial law. The objective of the article is to define and substantiate the current state of Ukraine's investment policy amidst martial law. To achieve this goal, the author assessed the impact of security, macroeconomic, and institutional factors on investment activity. Furthermore, the study identifies priority areas for improving mechanisms to attract and utilize investment resources, aimed at ensuring economic resilience and the post-war recovery of the national economy. The dynamics of foreign direct investment and assessments of the main components of the investment environment are analyzed. An analysis of investment trends indicates that investment activity is significantly dependent on political and macroeconomic stability, as well as the security situation. The onset of the full-scale invasion led to a substantial deterioration in investment conditions. While there has been a partial recovery in investment activity during 2024–2025, systemic constraints remain. This underscores the need to combine efforts to restore the country's investment appeal with the establishment of effective mechanisms for state and international support. The author identifies key factors influencing investment policy, specifically those related to security, macroeconomics, and institutions. Priority areas for improving state investment policy are outlined, focusing on the diversification of funding sources, the development of public-private partnerships, and the implementation of guarantee mechanisms and war-risk insurance. The strategic importance of investment support for restoring production capacity, driving structural modernization, and ensuring Ukraine's economic resilience is highlighted. It is argued that aligning state investment priorities with international financial support mechanisms and private investment initiatives is of critical importance. Future research should focus on identifying effective mechanisms for attracting investment resources to facilitate Ukraine's post-war recovery.*

Keywords: *investment policy, investment activity, foreign direct investment, investment environment,*

© Автор(и). Ця стаття знаходиться у відкритому доступі та розповсюджується відповідно до умов ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

martial law, post-war recovery, investment risks, economic resilience.

Постановка проблеми. Інвестиційна підтримка є важливою частиною національної економіки. За своєю суттю, інвестиції є інструментами формування фінансової основи для відновлення виробничих потужностей. Ефективність інвестиційної політики впливає на структурні перетворення, технологічний розвиток і довгострокове економічне зростання. В умовах структурних трансформацій, що відбуваються на національному рівні, роль дієвої інвестиційної політики зростає. У цьому контексті економічна значущість інвестицій полягає у фінансуванні пріоритетних секторів і галузей у межах загальної національної стратегії розвитку.

У нинішніх економічних умовах важливо визначити надійні джерела фінансових ресурсів. За таких обставин інвестиції є фінансовою основою для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів з метою надання підтримки національній економіці. Відповідно, важливим завданням є визначення стану інвестиційної політики України в умовах воєнного стану та напрямів її посилення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної політики є широко досліджуваним в працях національних та міжнародних науковців. Зокрема, у документах Європейської комісії [1; 2] вказано основні напрями залучення інвестиційних ресурсів, пріоритети підтримки України в контексті посилення інвестиційної політики. В межах потреби залучення інвестиційних ресурсів вагомою є оцінка завданої шкоди та потреб України (RDNA5) [4], підготовлена Світовим банком спільно з Урядом України, Європейською Комісією та ООН.

Наукові дослідження О. Атамас [5], Н. Гусєвої та О. Нємця [6] розглядають концептуальні засади інвестиційної привабливості та особливостей реалізації інвестиційної політики України в умовах війни. Дані праці вказують на потребу у необхідності формування сприятливого інвестиційного середовища задля можливості досягнення фінансової стійкості.

Напрями трансформації інвестиційної політики в умовах воєнних викликів і повоєнного відновлення визначають К. Козак, Н. Лагодієнко, Р. Мудрак і Т. Ларіна [8] та М. Миколайчук та О. Лесик [9]. Вказані автори розглядають інструменти інвестиційного забезпечення в системі розвитку територій і відновлення їх економічного потенціалу. Дослідник М. Штань [12] характеризує державну інвестиційну політику як важливу передумову повоєнного відновлення.

Інформаційно-аналітичною основою дослідження є статистичні матеріали Державної служби статистики України [7] та Міністерства економіки та довкілля України [10]. Аналітичні дані вказаних офіційних джерел дозволяють оцінювати динаміку капітальних інвестицій і стан інвестиційної діяльності. Нормативно-правовою основою державного регулювання цієї сфери є Закон України «Про інвестиційну діяльність» [11].

Попри наявність ґрунтовних наукових напрацювань, потребують подальшого дослідження питання комплексного узгодження державних інвестиційних пріоритетів, міжнародної фінансової підтримки та приватного капіталу в межах єдиної системи інвестиційного забезпечення фінансової стійкості України.

Метою статті є визначення та обґрунтування сучасного стану інвестиційної політики України в умовах воєнного стану. Задля досягнення вказаної мети авторкою оцінено вплив безпекових, макроекономічних та інституційних чинників на інвестиційну діяльність. У продовженні дослідження визначено пріоритетні напрями удосконалення механізмів залучення та використання інвестиційних ресурсів для забезпечення економічної стійкості й повоєнного відновлення національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Дія воєнного стану, що розпочато з 2022 року, суттєво впливає на фінансову систему країни. У цьому контексті важливим є формування дієвої системи фінансового забезпечення за допомогою інструментів інвестиційної політики. За своєю економічною суттю, інвестиційна політика держави є важливим інструментом забезпечення економічного розвитку національної економіки [10]. В умовах воєнного стану її роль суттєво зростає, інструменти інвестиційної політики безпосередньо визначають стан фінансової системи. Інвестиційні ресурси впливають на розвиток виробничого потенціалу та посилення економічної стійкості в умовах волатильності.

Суттєвий воєнний вплив змінює механізми функціонування інвестиційної політики. Зокрема, відбувається зміщення інвестиційних пріоритетів розподілу фінансових ресурсів відповідно до потреб галузей та сфер національної економіки. Особливості інвестиційної політики в умовах воєнного стану визначаються рядом факторів впливу:

- високий рівень безпекової невизначеності;
- обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів;
- пошкодження виробничої та транспортної інфраструктури;
- порушення логістичних зв'язків;
- зміни територіального розміщення економічної діяльності;

- посилення залежності від міжнародної фінансової підтримки [8].

В таких важких фінансових та суспільних умовах стан інвестиційної політики залежить від наявності державних гарантій та стабільності інституційного середовища. У цьому контексті важливим завданням уряду є формування адаптивної моделі інвестування, орієнтованої на управління ризиками, диверсифікацію джерел фінансування та концентрацію ресурсів на стратегічних напрямах економічного розвитку.

Важливим аспектом дослідження трансформації інвестиційної політики є оцінювання фактичної динаміки інвестиційних потоків. Доцільним є аналіз динаміки іноземних інвестицій, що визначають інтенсивність залучення зовнішнього капіталу та рівень довіри міжнародних інвесторів до національної економіки. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій характеризує зміни інвестиційної активності під впливом внутрішніх і зовнішніх впливів [7]. В результаті можна оцінити позицію інвесторів щодо погіршення безпекового середовища та визначити передумови відновлення інвестиційного потенціалу. Відповідний аналіз проведено на рисунку 1.

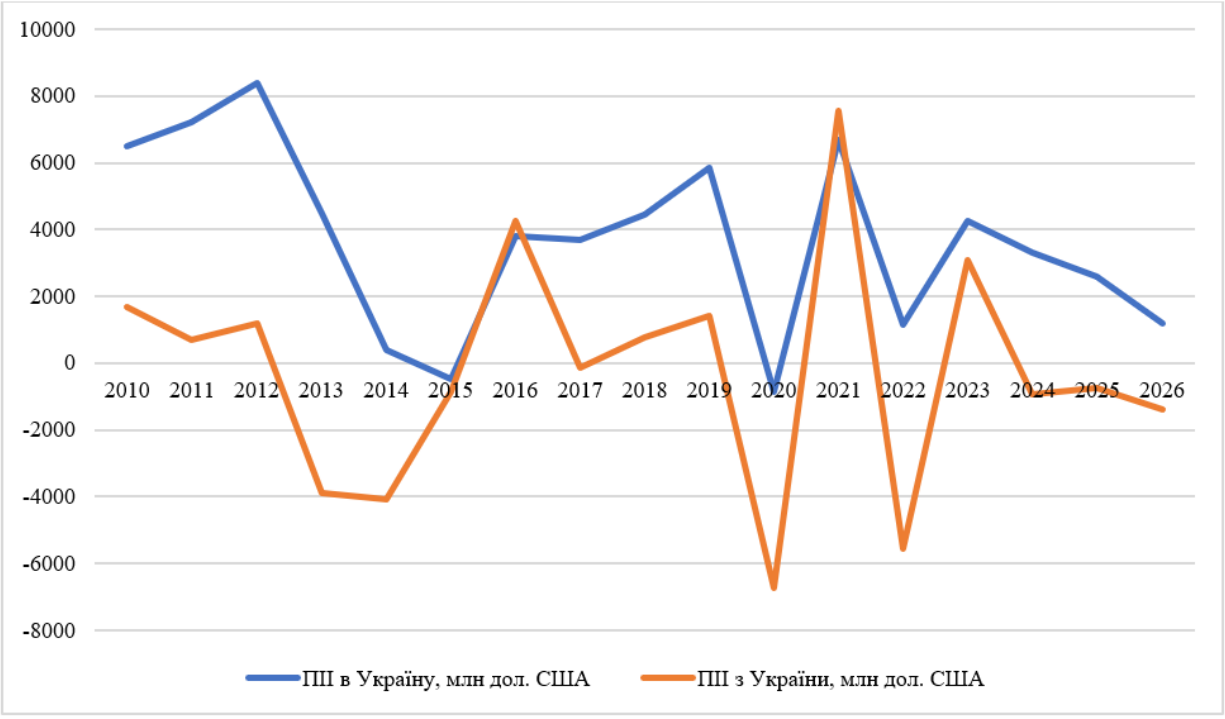

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні у 2010–2026 рр., млн. дол. США
Джерело: сформовано авторами за даними [7]

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україні у 2010–2026 рр. вказує на вагомі зміни інвестиційних процесів під впливом політичних, макроекономічних і безпекових чинників. Такі зміни вказують на зниження рівня довіри в умовах волатильності.

Упродовж 2010–2012 рр. наявна позитивна динаміка залучення іноземного капіталу, зумовлена відновленням економічної активності та збереженням інтересу до внутрішнього ринку України. Макроекономічні коливання спричинили вагоме погіршення інвестиційного середовища. Посилення ризиків втрати активів, порушення територіальної цілісності, девальваційні процеси та погіршення макроекономічних очікувань зумовили скорочення інвестиційних надходжень і перегляд іноземними інвесторами стратегій присутності на українському ринку. Подальше відновлення інвестиційної активності у 2016–2019 рр. має адаптаційний характер суб'єктів господарювання до нових економічних умов. Проте варто врахувати, що відповідний характер супроводжується системними інституційними і структурними обмеженнями, що стримували довгострокове інвестування [7].

Початок повномасштабного вторгнення у 2022 р. зумовив новий стан функціонування інвестиційної сфери. Інвестиційне середовище функціонує в умовах погіршення безпекових умов господарювання, руйнування виробничої та транспортної інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів і зростання невизначеності щодо перспектив реалізації інвестиційних проєктів. За таких обставин визначальним чинником інвестиційних рішень є очікувана дохідність капіталовкладень та можливість збереження активів, мінімізації потенційних втрат і забезпечення безперервності економічної діяльності.

Часткове відновлення надходження прямих іноземних інвестицій у 2023 р. свідчить про поступову адаптацію інвесторів до функціонування економіки в умовах воєнних загроз. Однак, інвестиційне середовище все ще функціонує з урахуванням суттєвих обмежень для рівня залучення зовнішнього капіталу. Отже, відновлення інвестиційної активності відбувається за умов підвищеної ризиковості. Подальший стан інвестиційного середовища залежить від приватних інвестиційних рішень, державних гарантій, міжнародної фінансової підтримки та механізмів страхування воєнних ризиків.

Таким чином, динаміка прямих іноземних інвестицій характеризує стан трансформації фінансового середовища в Україні. Це актуалізує необхідність переорієнтації державної інвестиційної політики на формування комплексної системи залучення та захисту капіталу. Такий підхід передбачає поєднання фінансових стимулів, гарантійних механізмів, інституційних реформ і стратегічного визначення пріоритетів інвестування. Відповідно, основним завданням державної політики є відновлення обсягів інвестиційних надходжень та забезпечення їх спрямування на структурну модернізацію економіки, відновлення виробничого потенціалу та зміцнення довгострокової економічної стійкості.

Важливим джерелом оцінювання стану інвестиційного середовища України є результати регулярних досліджень. Аналіз проведений Європейською Бізнес Асоціацією (ЄБА) [3]. Відповідні аналітичні показники визначають актуальні оцінки представників бізнесу щодо умов здійснення підприємницької та інвестиційної діяльності, ефективності державного регулювання й основних перешкод економічному розвитку. Дослідження включають інвестиційну привабливість, митну та податкову політику, судову систему, стан інфраструктури, настрої малого бізнесу, особливості ведення підприємницької діяльності в умовах війни, регіональні умови господарювання та бізнесові очікування.

Систематизація отриманих результатів визначає основні тенденції, визначає стан взаємодії бізнесу з державними інституціями та оцінює зміни інвестиційного клімату. Результати таких досліджень є емпіричною основою для обґрунтування напрямів удосконалення державної інвестиційної політики.

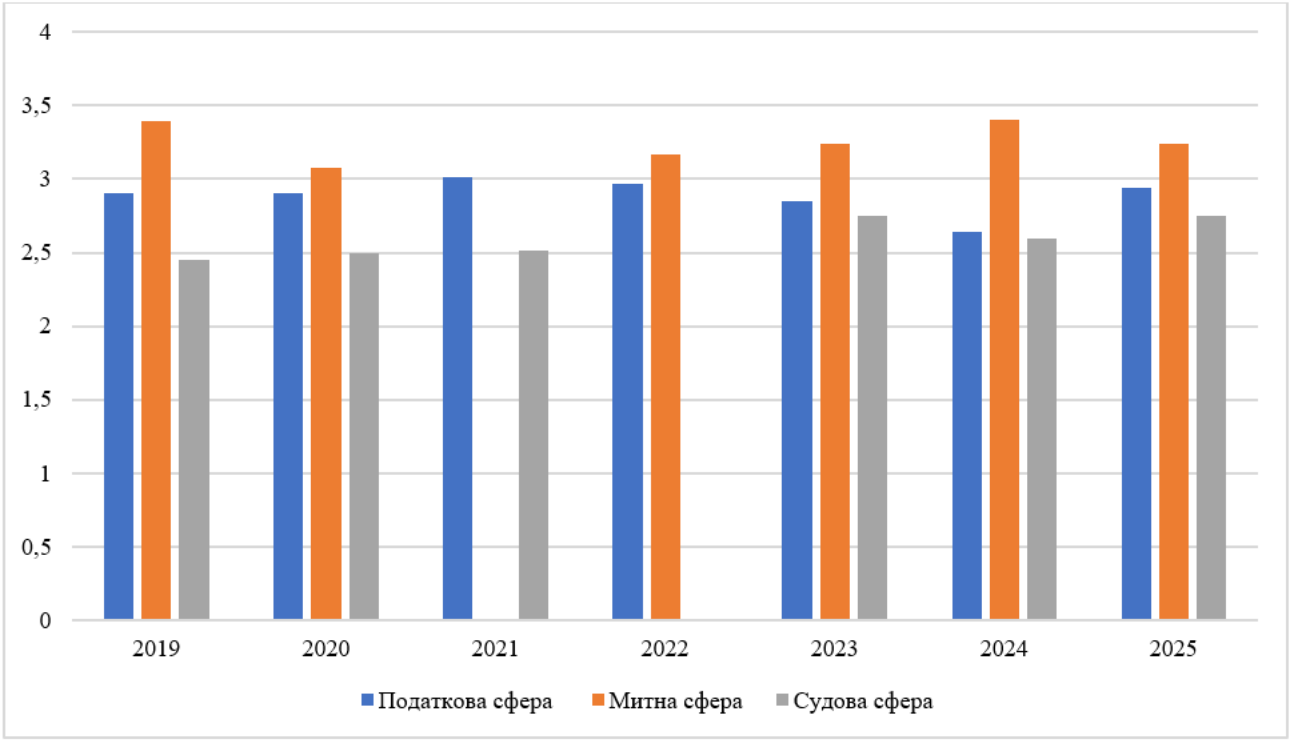

Рис. 2. Інвестиційний індекс України у розрізі категорій, 2019-2025 р.
Джерело: сформовано авторами за даними [3, 10]

Наведені дані вказують на волатильність оцінок окремих складових бізнес-середовища України у 2019–2025 рр. Високі показники має митна сфера. У даній сфері показники коливалися від 3,08 у 2020 р. до 3,40 у 2024 р. Також у 2025 р. є несуттєве зниження до 3,24. Така динаміка свідчить про відносно кращу оцінку бізнесом умов функціонування митної системи порівняно з іншими розглянутими сферами [3, 10].

Оцінки податкової сфери вказують на відносну стабільність у 2019–2022 рр. У 2023 р. значення знизилося до 2,85, а у 2024 р., відповідно, до 2,64. У 2025 р. відповідний показник становив 2,94.

Така тенденція свідчить про певне покращення сприйняття податкового середовища представниками бізнесу. Судова сфера протягом більшої частини періоду отримувала найнижчі оцінки. Попри позитивну динаміку порівняно з початком досліджуваного періоду, коливання цього показника, засвідчують збереження проблем у забезпеченні належного правового захисту підприємницької та інвестиційної діяльності.

Отже, результати дослідження вказують, що якість інституційного середовища є вагомим фактором фінансової стійкості України. Вагоме значення мають податкова політика, ефективність митного адміністрування та незалежність і результативність судової системи. Їх удосконалення є необхідною передумовою підвищення довіри інвесторів. Результатом такого підходу є зниження інституційних ризиків і формування сприятливіших умов для залучення капіталу в період воєнного стану та повоєнного відновлення.

Варто зазначити, що інвестиційна політика є вагомим рушієм повоєнного відновлення. В основі інвестиційної політики повоєнного відновлення є формування фінансово-економічної основи для відновлення виробничих потужностей, модернізації інфраструктури, оновлення технологій та структурної трансформації національної економіки. Інвестиційна активність залежить від продуктивності капіталу, очікуваної дохідності, макроекономічної стабільності, доступності фінансування та якості інституційного середовища. З огляду на виклики, зумовлені війною, та значні фінансові потреби для відбудови, інвестиційна політика спрямована на формування нової моделі економічного розвитку. За такої моделі відбувається технологічна модернізація, підвищення конкурентоспроможності та інтеграція України в європейський економічний простір.

У цьому контексті важливою є диверсифікація джерел фінансування повоєнного відновлення. Цього можна досягти шляхом поєднання державних інвестицій, внутрішніх приватних ресурсів, боргових інструментів, міжнародної фінансової підтримки та прямих іноземних інвестицій. Авторка дослідження вважає за необхідне використання механізмів змішаного фінансування, державно-приватного партнерства, державних і міжнародних гарантій та страхування воєнних ризиків [6]. Аналіз інвестиційного середовища України свідчить про його чутливість до макроекономічної нестабільності, безпекових загроз та інституційних ризиків. У цьому контексті важливо вдосконалити нормативно-правову базу, забезпечити захист прав інвесторів та гарантувати прозорість інвестиційних процедур.

У межах дослідження механізмів формування та ефективного використання інвестиційного капіталу встановлено системний взаємозв'язок між мобілізацією фінансових ресурсів, їх концентрацією в пріоритетних секторах економіки, відновленням основного капіталу, зростанням продуктивності та розширенням економічної діяльності [4]. Ефективність інвестиційної підтримки визначається обсягом мобілізованих ресурсів і результативністю їх розподілу, відповідністю стратегічним пріоритетам відновлення, а також здатністю генерувати довгостроковий мультиплікативний ефект. Спрямування капіталу на розвиток енергетичної, транспортної та промислової інфраструктури створює передумови для збільшення доданої вартості, розширення зайнятості, зростання доходів і формування додаткових ресурсів для подальшого інвестування [5]. Досягнення цих результатів потребує зміцнення інституційної спроможності держави, координації діяльності учасників інвестиційного процесу та впровадження ефективних механізмів моніторингу використання капіталу.

Висновки. В умовах воєнного стану інвестиційна політика України є важливим інструментом фінансової системи, що формує основу для подальшого структурного соціально-економічного розвитку. Аналіз динаміки інвестиційних тенденцій свідчить про суттєву залежність інвестиційної активності від політичної та макроекономічної стабільності та безпекової ситуації. Початок повномасштабного вторгнення суттєво вплинув на погіршення інвестиційних умов. Часткове відновлення інвестиційної активності, що наявне у 2024-2025 рр., не усуває системних обмежень. Це підтверджує необхідність поєднання заходів із відновлення інвестиційної привабливості країни з формуванням дієвих механізмів державної та міжнародної підтримки.

Важливою напрямом посилення інвестиційних процесів є вдосконалення інституційного середовища. У цьому контексті державна політика має бути спрямована на формування сприятливого інвестиційного клімату. Особливого значення набуває узгодження національних механізмів інвестиційного регулювання з європейськими підходами. Євроінтеграційний підхід створюватиме додаткові можливості для розвитку економічної інтеграції України з Європейським Союзом і залучення міжнародного капіталу.

Перспективами подальших досліджень є аналіз джерел залучення інвестиційних фінансових ресурсів задля повоєнного відновлення та відбудови країни.

Література

1. European Commission (2023) *Strategic Orientations of the Ukraine Investment Framework*

2024–2027. Available at: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/6fce1115-0598-41a7-b696-9ef3cc79ca15_en (accessed February 15, 2026).

2. European Commission (2025) *Ukraine 2025 Report*. Brussels: European Commission. Available at: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en (accessed February 15, 2026).

3. European Business Association. Available at: https://eba.com.ua/ (accessed February 15, 2026)

4. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations (2026) *Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. Washington, DC: World Bank. DOI: https://doi.org/10.1596/44369 (accessed February12, 2026).

5. Атамас О. П. Інвестиційна привабливість економіки України: концептуальні підходи та парадигми забезпечення сталого розвитку. *Економіка та управління національним господарством.* 2023. № 4. С. 13–16. DOI: https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-84-2

6. Гусєва Н., Нємець О. Інвестиційна політика України в умовах повномасштабної війни: першочергові заходи та перспективи на майбутнє. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія».* 2024. Т. 60. С. 199–214. DOI: https://doi.org/10.26565/2410-7360-2024-60-14

7. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування: статистична інформація. *Державна служба статистики України*. 2026. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

8. Козак К. Б., Лагодієнко Н. В., Мудрак Р. П., Ларіна Т. Ф. Трансформація інвестиційної політики під час війни та післявоєнного відновлення. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 19. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.16751528

9. Миколайчук М. М., Лесик О. В. Інструменти розвитку та повоєнного відновлення територій України: аналітичний огляд. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2023. № 7. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-10.

10. Міністерство економіки та довкілля України. Стан інвестиційної діяльності в Україні. URL: https://me.gov.ua (дата звернення: 15.02.2026).

11. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

12. Штань М. Державна інвестиційна політика повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-39

References

1. European Commission (2023) *Strategic Oriientations of the Ukraine Investment Framework 2024–2027*. Available at: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/6fce1115-0598-41a7-b696-9ef3cc79ca15_en (accessed February 15, 2026).

2. European Commission (2025) *Ukraine 2025 Report*. Brussels: European Commission. Available at: https://enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2025_en (accessed February 15, 2026).

3. European Business Association. Available at: https://eba.com.ua/ (accessed February 15, 2026)

4. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations (2026) *Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025*. Washington, DC: World Bank. DOI: https://doi.org/10.1596/44369 (accessed February 12, 2026).

5. Atamas O. P. (2023) Investytsiina pryvablyvist ekonomiky Ukrainy: kontseptualni pidkhody ta paradyhmy zabezpechennia staloho rozvytku [Investment Attractiveness of Ukraine's Economy: Conceptual Approaches and Paradigms for Ensuring Sustainable Development]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, No 4, pp. 13–16. DOI: https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-84-2.

6. Husieva N., Niemets O. (2024) Investytsiina polityka Ukrainy v umovakh povnomasshtabnoi viiny: pershocherhovi zakhody ta perspektyvy na maibutnie [Investment Policy of Ukraine under Conditions of Full-Scale War: Priority Measures and Future Prospects]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriia «Heolohiia. Heohrafiia. Ekolohiia»*, vol. 60, pp. 199–214. DOI: https://doi.org/10.26565/2410-7360-2024-60-14.

7. Kapitalni investytsii za dzherelamy finansuvannia: statystychna informatsiia [Capital Investment by Sources of Financing: Statistical Information]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (State Statistics Service of Ukraine) (2026). Available at: http://www.ukrstat.gov.ua.

8. Kozak K. B., Lahodiienko N. V., Mudrak R. P., Larina T. F. (2025) Transformatsiia investytsiinoi polityky pid chas viiny ta pisliavoiennoho vidnovlennia [Transformation of Investment Policy during the War and Post-war Recovery]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, No 19. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.16751528.

9. Mykolaichuk M. M., Lesyk O. V. (2023) Instrumenty rozvytku ta povoiennoho vidnovlennia terytorii Ukrainy: analitychnyi ohliad [Tools for the Development and Post-war Recovery of Ukraine's Territories: An

Analytical Review]. *Problemy suchasnykh transformatsii*, No 7. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-10.

10. Ministerstvo ekonomiky ta dovkillia Ukrainy (Ministry of Economy and Environment of Ukraine) Stan investytsiinoi diialnosti v Ukraini [State of Investment Activity in Ukraine]. Available at: https://me.gov.ua (accessed February 15, 2026).

11. Verkhovna Rada of Ukraine (1991) Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 № 1560-XII [On Investment Activity: Law of Ukraine No. 1560-XII of September 18, 1991]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

12. Shtan M. (2024) Derzhavna investytsiina polityka povoiennoho vidnovlennia [State Investment Policy for Post-war Recovery]. *Ekonomika ta suspilstvo*, No 66. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-39.